SANDRA GĂTEJEANU-GHEORGHE

ETICHETA REGALĂ

Cuprins

Eticheta este o parte a ființei, nu un veșmânt al ei
Prefață de Alteța Sa Regală Principele Radu al României 7

Cuvânt-înainte 9

Ceremonialul regal 13

Ordinea de precădere 19
Ordinea de precădere în cadrul Familiei Regale a României. 20
Ordinea de precădere în afara Familiei Regale a României. 23

Însemnele regale românești 31

Reguli de etichetă în prezența membrilor Familiei Regale 41
Protocolul regal în cadrul întâlnirilor. 41
Protocolul regal în scris 46

Ținutele 55

Audiențele. 73

Înaltele patronaje. 77

Recepțiile tematice 83

Ceremoniile de decorare 89

Furnizorii regali. 97

Familia Regală și reprezentanții Corpului Diplomatic 103

Dineurile și dejunurile oficiale 111
Arta ospitalității 115
Ceremonialul 122

Vizitele regale în România 131

Călătoriile regale 139

Garden Party 149

Trenul Regal 159

Funeraliile Regale 171

Căsătoriile regale 177

Sărbătorile de Crăciun și de Paște 181

Eticheta este o parte a ființei, nu un veșmânt al ei

Prefață de Alteța Sa Regală Principele Radu al României

Comportamentul public nu este o chestiune de politețe sau de rafinament. Felul în care te porți cu tine și cu ceilalți este o reflectare a propriei vieți, a gradului de respect sau de înțelegere pe care îl ai față de ai tăi și față de lume.

Comportamentul celor cu răspunderi în viața publică are o importanță în plus: de felul în care te plasezi în raport cu ceilalți depind reputația, respectabilitatea și eficacitatea unei instituții întregi.

Democrația aduce cu sine un anume sens al dreptății, dându-i șansa de a câștiga, pe termen limitat, oricui are suficientă motivație de a lupta pentru o poziție de putere. Dar democrația aduce cu sine și un anume risc: acela ca instituția condusă democratic să fie servită uneori cu o conduită inadecvată.

Comportamentul uman și cel instituțional au reguli și sunt expresia unor valori. Ele respectă principii, primind în schimb aura competenței și legitimitatea justeței.

Predictibilitatea comportamentului instituțional sau public nu este apanajul mediocrilor, ci calitatea necesară pentru a fi respectat în mod natural. Creativitatea și talentul se pun în slujba regulilor, nu regulile în slujba imaginației.

„Eticheta regală“ nu este o etalare de lux și de excentricitate într-o lume care are altceva mai bun de făcut decât să se îmbrace precum străbunicii. Nimeni, nici tânărul în blugi, cu iPad în rucsac, nici demnitarul cu costum gri, care și-a lăsat la garderobă servieta, nu scapă emoției și mirajului unei mese impecabil prezentate, în Sufrageria Mare a Palatului Elisabeta sau în Sufrageria de Stat de la Castelul Peleș. Impactul acestor săli este indescriptibil, el inundă inima și mintea musafirilor cu istorie, mândrie și demnitate. În armonia saloanelor sau a grădinilor regale se concentrează tot efortul, curajul și, uneori, sacrificiul celor dinaintea noastră pentru ca noi să fim astăzi, aici, cei care suntem.

Regele Mihai, în Parlamentul României, vorbindu-le de la tribună aleșilor țării, avea majestate. Nu făcea nimic pentru aceasta. Comportamentul său era impecabil, deși nici măcar nu se gândea la asta. Cele șase milioane de români care au privit în direct, la televizor, mesajul său către națiune din acea zi de 25 octombrie 2011, când împlinea 90 de ani, nu își amintesc exact ce a spus Regele, dar își amintesc cum arăta, cum se mișca, ce anume avea în ochi sau în glas când spunea că țara nu ne aparține, ci este luată cu împrumut de la copiii noștri.

Regele a fost atunci, în cele șapte-opt minute de discurs public, întruchiparea „etichetei“. Acolo se regăseau măsura, respectul, simplitatea, calitatea umană, profunzimea, angajarea, bunătatea și

modestia. Mesajul său va rămâne în istorie și datorită felului în care a fost livrat oamenilor.

Eticheta este o parte a ființei, nu un veșmânt al ei. Ea este reflectarea înăuntrului nostru, cu aspirațiile, defectele, visurile noastre, cu demonii, bunătatea și răutatea, frica și curajul, speranța și deziluzia, cu tot ce vrem și cu tot ce nu vrem să le arătăm celorlalți.

Volumul de față nu este un manual de stil. El este un fel discret de a ne pune oglinda în față. Niciunul dintre noi nu se naște cu eticheta în sânge. Nu este o rușine ori o crimă faptul că greșim în comportamentul față de noi înșine, față de ai noștri sau față de societate. Rușine este să nu deschizi paginile unei astfel de cărți și să te încăpățânezi să crezi, în ciuda evidenței, că ai dreptate, refuzând să devii mai bun.

Cuvânt-înainte

În urmă cu mai bine de zece ani, când a apărut prima ediție a acestui volum, nu m-am gândit că un subiect precum *eticheta regală* va genera un interes atât de mare pentru cititorii români. Respectul și aprecierea pe care românii le au pentru Familia Regală, evenimentele publice organizate cu eleganță, distincție și naturalețe, dar și interesul pentru un subiect despre care au auzit de la bunici sau au văzut în seriale precum *Downton Abbey* sau *The Crown* au făcut ca acest volum să ajungă astăzi la a doua ediție.

Mi-am dorit să pot actualiza acest volum pentru a corespunde realităților de astăzi din sânul Familiei Regale a României, ajunsă la cea de-a cincea generație, să pot prezenta eticheta unor evenimente importante desfășurate în România ultimilor ani sau să explic eticheta regală din spatele anumitor evenimente.

Deși orice cititor s-ar gândi că eticheta regală se aplică doar în cele 43 de monarhii ale lumii – incluzând aici și statele din Commonwealth care îl au ca șef al statului pe Regele Charles al III-lea (Andorra, Antigua și Barbuda, Arabia Saudită, Australia, Bahamas, Bahrain, Belgia, Belize, Bhutan, Brunei, Cambodgia, Canada, Danemarca, Emiratele Arabe Unite, Eswatini, Grenada, Jamaica, Japonia, Insulele Solomon, Iordania, Kuweit, Lesotho, Liechtenstein, Luxemburg, Malaysia, Maroc, Monaco, Noua Zeelandă, Norvegia, Olanda, Oman, Papua Noua Guinee, Qatar, Regatul Unit al Marii Britanii, Sfânta Lucia, Federația Saint Kitts și Nevis, Sfântul Vincențiu și Grenadinele, Spania, Suedia, Thailanda, Tonga, Tuvalu și Sfântul Scaun) –, în realitate, îi vedem aplicabilitatea și în republici, cu ocazia vizitelor regale sau a unor ceremonii cu participare regală (competiții sportive internaționale – precum Jocurile Olimpice sau Paralimpice – sau evenimente internaționale ca Forumul de la Davos sau Adunarea Generală a ONU). Eticheta regală, la fel ca cea religioasă sau militară, își are originea în eticheta generală sau de drept comun, fiind vorba despre particularizări ale anumitor norme în domenii specifice.

Protocolul și eticheta nu înseamnă doar să știm cum să așezăm corect furculița sau unde să poziționăm un oaspete de onoare sau un demnitar străin la un dineu. În mod fundamental, protocolul presupune stabilirea și menținerea relațiilor interpersonale și asigură cadrul desfășurării raporturilor dintre membrii familiei, prieteni, oameni de afaceri sau lideri mondiali. Doar menținând tradițiile, cunoscând obiceiurile și păstrând o conduită corespunzătoare în interacțiunea noastră cu alte națiuni ajutăm la crearea unui mediu propice pentru cooperarea reciprocă.

Din punct de vedere etimologic, *protocol* ne trimite la termenii grecești *protos* („primul“) și *kolla* („lipici“).

Astfel, protocolul a fost definit drept „lipiciul“ care îi ține pe toți la un loc. Eticheta, în schimb, își are originea în limba franceză, *étiquette*, și pleacă de la „bilețelele“ de avertisment folosite de Ludovic al XIV-lea pentru o conduită disciplinată în grădina Castelului Versailles. În prezent, se știe că protocolul reprezintă practica etichetei internaționale.

Eticheta regală este nu doar un concept ce ține de politețe, protocol sau educație, ci și un mod de a inspira respectul de sine și respectul pentru cei din jur și de a da un caracter solemn tuturor evenimentelor oficiale. Portul anumitor haine și respectarea unor norme le dau oamenilor sensul apartenenței la o lume stabilă, admirată și predictibilă, în care libertatea se îngemănează cu mândria, demnitatea și valoarea.

Familia Regală, simbol al identității naționale și al instituțiilor României moderne, are, prin Palatul Elisabeta, Castelul Peleș, Castelul Săvârșin și Palatul Regal din București, centre ale continuității istorice în cadrul cărora sunt întruchipate toate principiile etichetei regale. Cele patru palate găzduiesc zi de zi personalități științifice, academicieni, reprezentanți ai mediului politic, militari, sportivi, profesori, oameni de afaceri, pensionari, studenți și elevi. Aici, membrii Familiei Regale oferă audiențe, găzduiesc dineuri oficiale, participă la ceremonii de decorare și, mai ales, își deschid porțile pentru a primi mii de oameni la Garden Party. De asemenea, reședințele au primit de multe ori vizitele oaspeților regali străini. În ultimii douăzeci de ani, reședințele regale au fost vizitate de mai mulți suverani în funcție, precum și de numeroase delegații din Asia, Africa, America și Europa, care vin aici pentru a intra în contact cu o instituție identitară apolitică a țării noastre: Coroana.

Principala intenție a acestui volum este să explice, într-un mod concis și structurat, eticheta care însoțește toate aceste tipuri de evenimente.

Rigoarea etichetei și a ceremonialului regal, precum și puterea exemplului personal impresionează întotdeauna, indiferent dacă sunt sau nu susținători ai valorilor monarhice: se spune că „mulți politicieni de frunte cu orientare de stânga erau amețiți rapid de strălucirea curții în momentul în care li se permitea să guste din farmecele ei, transformându-i pe cei mai înverșunați dușmani de clasă în regaliști convinși“[1].

Orice personalitate care trece pragul reședințelor regale tinde să respecte regulile de etichetă în mod natural, și asta pentru că este influențată de conduita demnă și exemplară a membrilor Familiei Regale.

Este esențial să înțelegem că eticheta nu e un concept perimat sau demodat și că protocolul, ceremonialul, precăderea nu pot fi ignorate sub pretextul că în secolul XXI nu au ce căuta reglementări „restrictive“, cum sunt cele cerute de protocol. Eticheta este flexibilă și evoluează constant în raport cu transformările sociale și politice. Observăm astăzi, aproape în fiecare zi, cum monarhiile din întreaga lume se adaptează la noile realități sociale, folosesc rețelele de socializare și adaptează eticheta regală atunci când este cazul. Este esențial să înțelegem că respectarea regulilor protocolare reprezintă oricând o condiție pentru reușita evenimentelor private sau a celor oficiale.

Sandra Gătejeanu-Gheorghe

---

1 Peter Conradi, *Supraviețuitorii. Monarhia la începutul secolului XXI*, trad. de Diana Mihaela Bălteanu, Corint, București, 2013.

Sufrageria Mare a Palatului Elisabeta pregătită pentru un dineu.

Majestatea Sa Margareta și Alteța Sa Regală Principele Radu se înclină în fața drapelului României
într-o ceremonie de primire organizată cu ocazia vizitei Familiei Regale la Monetăria Statului.

Ceremonialul regal

Primul cod de legi cunoscut în istoria umanității și transmis până în zilele noastre este *Codul lui Hammurabi*[1], elaborat în jurul anului 1750 î.e.n. Cele 282 de paragrafe cuprind dispoziții de drept public, precum și de drept privat ce reglementează normele de convieţuire ale cetăţenilor și necetăţenilor în cadrul Regatului Babiloniei. Acest cod cuprinde și dispoziții referitoare la eticheta, respectiv conduita în cadrul ceremoniei de încoronare a Regelui Babiloniei, stabilește ordinea de precădere la toate nivelurile și recomandă cum trebuie să se poarte „funcționarii care activează în protocol"[2].

Și în China antică exista o preocupare pentru protocol, ceremonial și etichetă. Într-una dintre cele cinci opere emblematice ale sale – *Liji* (*Memorial de rituri*) –, Confucius (c. 551–479 î.e.n.) subliniază principiile morale raportându-se la statutele regale, la apariția și dezvoltarea ceremonialului, la relațiile interumane și la ierarhiile sociale.

În Grecia, Platon (c. 427–347 î.e.n.) vorbea în scrierile sale și despre noțiuni de protocol și ceremonial aplicabile în Atena. În principiu, aceste norme vizează eticheta primirii oaspeților străini sau atribuțiile și privilegiile ambasadorilor.

Spre deosebire de greci, romanii erau mult mai preocupați de protocol și, în special, de ordinea de precădere. Ceremonialul și eticheta au căpătat o importanță deosebită în perioada Imperiului Roman, când apariţiile suveranilor și primirile pe care aceștia le făceau erau organizate cu minuțiozitate. *Notitia Dignitatum* este documentul – unic în arhivele din vremea Imperiului Roman – care descrie în detaliu organizarea administrativă în Imperiul de Răsărit și în cel de Apus și care conține denumirile a mii de funcții existente atât în ierarhia de la curtea imperială, cât și în conducerea provinciilor. Din păcate, originalul documentului nu a fost păstrat, iar toate copiile care se cunosc provin, direct sau indirect, din *Codex Spirensis*, o culegere de texte romane.

De asemenea, în Imperiul Bizantin apărea, la inițiativa Împăratului Constantin al VII-lea Porfirogenetul (913–959), *De Ceremoniis Aulae Byzantinae* (cunoscut mai ales cu titlul prescurtat *De Ceremoniis*), un volum de protocol care prezintă la fel de amănunțit ceremonialul aferent activităților de la curte.

Astfel, se spune că primele codificări ale normelor de protocol au fost făcute în Franța în timpul Regelui

1 Rege al Babilonului între 1792 și până la moartea sa, în jurul anului 1750 î.e.n.

2 José Antonio de Urbina, *El Gran Libro del Protocolo*, Temas de Hoy, Madrid, 2001.

Francisc I (1515–1547), când s-au stabilit ordinea de precădere a nobililor, onorurile și privilegiile acestora, precum și alte reguli privind viața la Curtea regală. Mai departe, Regele Henric al II-lea (1547–1559), prin edictul dat în aprilie 1557, a fixat reguli clare de ceremonial. Reformele în acest plan au fost continuate de către Regele Henric al III-lea (1574–1589), care a creat, în 1585, funcția de „mare maestru de ceremonii" al Curții regale, numind în această calitate un nobil de prim rang. Atribuțiile acestuia priveau organizarea tuturor activităților – fie că se desfășurau la Palat, fie în altă parte – la care erau prezenți Suveranul și membrii Familiei Regale.

În timpul lui Ludovic al XIV-lea (1643–1715), protocolul a cunoscut o evoluție fundamentală. În anul 1649, de pildă, a fost adoptat așa-numitul „Ceremonial francez", în care erau descrise activitățile de la Curtea regală, fiind stabilite reguli stricte pentru ceremonialul ce trebuia respectat cu diferite ocazii: încoronări, botezuri, ceremonii de oficiere a căsătoriilor suveranilor, ceremonii de intrare solemnă a regelui în orașele din Franța sau de participare a suveranului la slujbele religioase, ceremonialuri de depunere a jurământului de credință de către nobili, ceremonii de primire a Papei ori a altor regi sau împărați, a membrilor guvernului și a ambasadorilor străini etc.

Dat fiind că l-am amintit pe Regele-Soare, trebuie să relatăm și anecdota prin care se explică originea termenului *etichetă*. Se spune că, în timpul serbărilor pe care Regele le organiza la Versailles, persoanele invitate nu erau foarte atente și călcau fără rețineri iarba și florile. Văzând mereu atâtea stricăciuni, Regele a hotărât să pună niște bilețele prin care să atragă atenția asupra păstrării ordinii (de pildă: „Nu călcați pe iarbă!", „Mergeți pe alei!"). Acestea se numeau în limba franceză *étiquette*, termen care a înglobat ulterior regulile de comportament și de politețe care ne guvernează viața publică.

La rândul său, Împăratul Napoleon I (1804–1814) a dat un decret la începutul domniei, prin care hotăra un ceremonial și un protocol atât civil, cât și militar, și stabilea ordinea de precădere în toate ierarhiile, indiferent de domeniu. Acest decret a rămas în vigoare până în secolul XX.

În Țările Române, au existat de-a lungul timpului numeroase încercări de a instituționaliza protocolul. În Moldova, de pildă, a fost adoptată *Condica ce are întru sine obiceiuri vechi și nouă a prea înalților Domni, scrisă de Gheorgachi, al II-lea logofăt, la 1762, în Iași, din porunca Domnitorului Grigore Calimachi.* Această „condică" includea două categorii: și anume ceremonii de ordin politic și ceremonii de ordin religios, detaliind toate regulile protocolare care trebuie respectate cu ocazia diferitelor ceremonii la care participă domnitorul (cum ar fi cea de învestire); un interes deosebit îl reprezenta ceremonialul de primire a diferiților trimiși, în funcție de statutul acestora. Ca un amănunt protocolar, menționăm că, sub influența practicilor de la curtea sultanului, locul de onoare care i se oferea unui înalt oaspete era la stânga domnitorului, nu la dreapta lui, așa cum se întâmplă astăzi.

În 1797, printr-un hrisov dat de domnitorul Alexandru Ipsilanti, s-a înființat la București *logofeția de obiceiuri*, condusă de boierul Isac Ralet. Acest „logofăt de obiceiuri" era, de asemenea, și membru de prim rang al divanului domnesc, răspundea de activitatea de protocol a trei logofeți și a 80 de angajați, avea ca însemn un baston de argint și trebuia să participe la toate ceremoniile, fie că era vorba despre cele cu caracter politic, fie că erau cele religioase.

Fotografie de arhivă cu caleașca regală utilizată de Familia Regală română.

Regele Carol al II-lea salutând mulțimea din caleașca regală.

CEREMONIALULŬ

CURȚEI DOMNESCI

A ROMANIEI

În România, normele de protocol s-au instituționalizat pentru prima dată în timpul Domnitorului Carol I. La inițiativa sa, Mareșalul Curții și al Casei Domnești, Theodor Văcărescu, a alcătuit, în anul 1876, o lucrare complexă intitulată *Ceremonialul Curții Domnești*[1], ținând seama atât de obiceiurile existente în Țările Române, cât și de ceremonialul folosit de țări cu tradiție în acest domeniu (Franța, Anglia, Belgia, Suedia, Danemarca, Olanda). Acest manual de protocol prezintă o primă definiție a ceremonialului regal văzut ca ansamblul regulilor respectate în reședința suveranului la evenimentele oficiale, precum și la evenimentele private.[2] Astfel, după cum se poate observa, ceremonialul se afla într-o continuă formare la acea vreme, dat fiind că, pe lângă regulile care proveneau din obiceiurile și tradițiile Principatelor Române, cuprindea și reguli care îi aparțineau suveranului.

După proclamarea Regatului României, la 10 mai 1881, ceremonialul a fost actualizat pentru a corespunde noilor realități sociale și politice. Prin proclamarea suveranității României, raporturile dintre noul stat și curțile regale din străinătate erau reglementate conform uzanțelor internaționale. Mai târziu, în 1889, Theodor Văcărescu revizuia și completa documentul redactat în 1876 sub un nou titlu, în concordanță cu schimbările vremii: *Ceremonialul Curții Regale a României*[3]. Astfel, lucrarea cuprindea și norme de protocol și de etichetă ce priveau relațiile pe plan internațional.

Ceremonialul Curții Regale era împărțit în două[4]:

- reguli care îi vizau pe reprezentanții străini și pe membrii Corpului Diplomatic;
- reguli care vizau autoritățile statului, corpurile constituite, persoanele private etc.

Corpul Diplomatic și reprezentanții străini se bucurau de o poziție privilegiată, fiind întotdeauna primiți înaintea autorităților statului. Precăderea lor se explică prin faptul că reprezentanții Corpului Diplomatic îl înlocuiesc pe șeful statului pe care îl reprezintă, de unde și formula de adresare „Excelența Voastră".

În plus, pe baza uzanțelor și a hotărârilor Regelui, noul ceremonial stabilea ordinea de precădere pentru toate autoritățile constituite, înalți demnitari și cler.

1 *Ceremonialulŭ Curței Domnesci a României*, Bucuresci, 1876, Tipografia Curței (Lucrătorii Associați).

2 *Ibidem*, p. 11.

3 *Ceremonialulŭ Curței Regale a României*, Bucuresci, 1889, Tipografia Curței Regale, Propr F. Göbl.

4 *Ibidem*, p. 14.

Regele Carol al II-lea alături de Regina Maria și Regele Mihai într-o fotografie de familie, alături de demnitarii statului român, la Palatul Regal din București. Așezarea la fotografie s-a făcut în ordinea de precădere.

Ordinea de precădere

Încă de la bun început, trebuie spus că ordinea de precădere este un concept extrem de important pentru etichetă și protocol și poate genera extrem de multe nemulțumiri sau conflicte, dacă nu este utilizată cu precauție. Ordinea de precădere își are originea în Congresul de la Viena[1] din anul 1814. La această reuniune internațională, fiecare lider se considera cel mai important participant, crezând că trebuie să aibă întâietate atunci când intră în sală și să beneficieze de cel mai bun loc. Pentru a evita orice dispută, se spune că a fost aleasă o încăpere rotundă, ușile au fost tăiate în așa fel încât să le permită participanților accesul simultan și s-a folosit o masă rotundă. Nu se știe dacă povestea aceasta este adevărată, însă alegerea unei săli rotunde a fost un mod ingenios de a soluționa potențialele neînțelegeri. După Congresul de la Viena, ordinea ambasadorilor și a șefilor de stat a fost determinată în funcție de data și ora la care aceștia își prezentau scrisorile de acreditare către guvern sau în funcție de data la care s-au urcat pe tron ori au fost aleși în funcție. Această procedură este folosită și în prezent.[2]

Spre exemplu, la fotografia de grup realizată la Castelul Windsor, cu ocazia prânzului oficial oferit de Regina Elisabeta a II-a în cadrul ceremoniilor dedicate Jubileului de Diamant, amplasarea a fost determinată de ordinea de precădere. Multă lume a sugerat că Regina Elisabeta i-a așezat în dreapta și în stânga sa pe Regele Mihai și pe Regele Simeon al Bulgariei pentru că ar fi verii preferați. Într-adevăr, cei doi suverani erau foarte apropiați de Regina Elisabeta, însă criteriul folosit pentru amplasarea invitaților în fotografia de grup a fost anul urcării pe tron. Regele Mihai, ajuns pentru prima dată pe tronul României în anul 1927, și Regele Simeon, conducătorul Regatului Bulgariei din 1943, erau primii invitați în ordinea de precădere.

Acest concept reprezintă, de fapt, clasificarea ierarhică ce determină ordinea sau succesiunea acordării locurilor în cadrul unei întâlniri la o masă, la un dineu oficial, într-o fotografie oficială, la o ceremonie sau în cazul amplasării steagurilor.

În mediul diplomatic, ordinea de precădere are o mare importanță, dat fiind faptul că instituie succesiunea sau clasificarea ierarhică a oficialilor și a autorităților unui stat (la nivel guvernamental, militar, civil) cu ocazia ceremoniilor sau a evenimentelor sociale care au loc atât în țară, cât și în străinătate.

1 Congresul de la Viena a urmat după Războaiele Napoleoniene, a cuprins statele europene și a avut ca scop restaurarea ordinii pe continent.

2 *Vezi* Mary Mel French, *United States Protocol – The Guide to Official Diplomatic Etiquette*, Rowman and Littlefield Publishers, Inc, 2010, p. 8.

Ordinea de precădere se distribuie astfel:

- ***în plan național:***
  - în cadrul Familiei Regale;
  - în afara Familiei Regale (pentru autoritățile centrale și locale).

- ***în plan extern*** – serviciul de protocol al statului-gazdă determină ordinea de precădere între autorități și ambasadori, care, în principiu, este următoarea:
  - autoritățile din țara-oaspete;
  - diplomați din țări terțe;
  - autoritățile din țara-gazdă.

În cazul amplasării la un dineu oficial, se preferă „punerea la un loc" a participanților din țări diferite, dar care sunt de același rang. Ordinea de precădere nu poate fi delegată niciodată, cu excepția șefului statului.

Ordinea de precădere în cadrul Familiei Regale a României

Acest aspect se referă, de fapt, la ordinea intrării și ieșirii dintr-o sală a membrilor Familiei Regale a României, la ordinea așezării în contexte publice, la ordinea așezării la masă, precum și la ordinea liniei de primire a invitaților (atunci când Familia Regală este gazda). De asemenea, mai există o distincție: și anume cea între ordinea de precădere pentru bărbați, ordinea de precădere pentru femei și ordinea de precădere comună. Pentru a prezenta ordinea de precădere, trebuie să pornim atât de la componența Familiei Regale, cât și de la diferența față de linia de succesiune la tron.

În Marea Britanie, precum și în majoritatea monarhiilor în funcțiune, există o diferență în acest sens: spre deosebire de ordinea de succesiune la tron, care este reglementată nu doar prin descendență, ci și prin statute ale Parlamentului, ordinea de precădere în cadrul Familiei Regale britanice este determinată atât prin lege, cât și prin tradiții și obiceiuri. La evenimentele private, ordinea de precădere a membrilor Familiei Regale britanice se află la discreția MS Regelui, în calitate de Șef al Casei Regale: el decide care dintre membrii Familiei primesc statutul de membri ai Familiei Regale și, de asemenea, stabilește ordinea de precădere separată (pentru femei și pentru bărbați), precum și pe cea comună. Ca regulă generală, copiii, nepoții și strănepoții suveranului, precum și soții sau soțiile lor sunt membri ai Familiei Regale; la fel, și verii primari ai monarhului pot fi incluși.

De asemenea, se face o distincție și între membrii Familiei Regale și membrii familiei Regelui sau Reginei. Prin urmare, membrii Familiei Regale a

Membrii Familiei Regale a României

Majestatea Sa Regina Margareta (*jure sanguinis*) și Custode al Coroanei Române (*ad personam*);
Alteța Sa Regală Radu, Principele Consort al României (*ad personam*);
Alteța Sa Regală Elena, Principesa Moștenitoare a României (*jure sanguinis*);
Alteța Sa Regală Irina, Principesa României (*jure sanguinis*);
Alteța Sa Regală Sofia, Principesa României (*jure sanguinis*);
Alteța Sa Regală Maria, Principesa României (*jure sanguinis*).

Linia de succesiune la Tron

ASR Principesa Moștenitoare Elena a României;
ES Domnișoara Elisabeta de Roumanie;
ASR Principesa Sofia a României;
Domnișoara Elisabeta Maria Biarneix;
ASR Principesa Maria a României.

Membrii familiei Custodelui Coroanei

Majestatea Sa Regina Margareta (*jure sanguinis*) și Custode al Coroanei Române (*ad personam*);
Alteța Sa Regală Radu, Principele Consort al României (*ad personam*);
Alteța Sa Regală Elena, Principesa Moștenitoare a României (*jure sanguinis*);
ES Domnul Alexander Nixon;
Domnul Nicolae de Roumanie Medforth Mills;
ES Domnișoara Elisabeta de Roumanie;
ASR Principesa Irina a României;
Domnul Michael de Roumanie Kreuger;
Doamna Angelica de Roumanie Kreuger;
ASR Principesa Sofia a României;
Doamna Elisabeta de Roumanie;
ASR Principesa Maria a României.

Ordinea de precădere la bărbați

Alteța Sa Regală Radu, Principele Consort al României (*ad personam*);
ES Domnul Alexander Nixon;
Domnul Nicolae de Roumanie Medforth Mills.

Ordinea de precădere la femei

Majestatea Sa Regina Margareta (*jure sanguinis*) și Custode al Coroanei Române (*ad personam*);
Alteța Sa Regală Elena, Principesa Moștenitoare a României (*jure sanguinis*);
ASR Principesa Irina a României;
ASR Principesa Sofia a României;
ASR Principesa Maria a României;
ES Domnișoara Elisabeta de Roumanie;
Doamna Angelica de Roumanie Kreuger;
Doamna Elisabeta de Roumanie.

României sunt acei membri ai familiei Regelui care s-au născut cu (sau au primit din partea Majestății Sale, în calitate de Șef al familiei) un titlu regal. Titlul regal poate fi dobândit prin căsătorie (Regina Ana), prin naștere (Regele și Principesele României) sau poate fi creat (Principele Radu). Familia Reginei îi cuprinde pe toți membrii familiei sale, indiferent dacă aceștia au sau nu un titlu regal.

La o simplă navigare pe site-ul Familiei Regale britanice[1] observăm cum în categoria membrilor Familiei Regale sunt incluși fiul Regelui Charles al III-lea, Principele de Wales, și soția acestuia, Principesa de

1 royal.uk/royal-family.

Regele Mihai și Regina Ana alături de Principesa Irina, MS Margareta, Principesa Elena și Principesa Maria cu ocazia Jubileului de 90 de ani al Regelui Mihai.

Wales, fratele suveranului, alături de soția sa, Ducele și Ducesa de Edinburgh, sora Regelui, Principesa Anne, și verii Reginei Elisabeta a II-a, care aveau acest rol și în timpul vieții Majestății Sale defuncte – Ducele și Ducesa de Gloucester, Prințesa Alexandra și Ducele de Kent. Cel de-al doilea fiu al Regelui – Ducele de Sussex – și soția sa, Meghan, Ducesa de Sussex, precum și fratele mijlociu al Regelui – Principele Andrew – se regăsesc pe site-ul Coroanei Britanice cu mențiunea că nu sunt membri activi ai Familiei Regale, deci fac parte doar din familia Regelui. Ca un detaliu suplimentar, aceștia nu apar nici în fotografiile oficiale realizate la Încoronarea Regelui Charles al III-lea.[1]

După cum se observă, în cazul României, soții și copiii Principeselor se așază astfel: soțul după soție, iar copiii (în ordinea vârstei) după tată.

1 royal.uk/news-and-activity/2023-05-08/official-coronation-portraits.

De asemenea, ordinea de precădere este diferită de linia de succesiune la Tron, pentru că îi cuprinde pe toți membrii familiei Majestății Sale Regelui, inclusiv pe cei care nu au vocație la tron, iar cel care o stabilește este Șeful familiei.

Ordinea de precădere în afara Familiei Regale a României

După cum am văzut, *Ceremonialul Curții Regale* conține ordinea de precădere pentru toate autoritățile statului, înalți demnitari și clerici. Astfel, ceremonialul le oferă prioritate reprezentanților Corpului Diplomatic, care sunt urmați de reprezentanții clerului, precădere oferită, în baza obiceiurilor locale, în fața demnitarilor, iar clerul este urmat de puterile constituționale.

Familia Regală, așezată în ordinea de precădere, în Loja Regală a Ateneului Român.

Ceremonie organizată în Sala Regilor a Palatului Elisabeta, unde se poate observa așezarea în ordinea de precădere a participanților.

MS Margareta şi Principele Radu la o ceremonie oficială organizată de Parlamentul României.

Dineu în Sufrageria Mare a Palatului Elisabeta.

Custodele Coroanei române alături de Principele Radu și de Principesa Sofia în grădina Palatului Elisabeta.

MS Margareta la Palatul Elisabeta.

Ordinea de precădere instituită în 1876 și reconfirmată în 1889

- Reprezentanții Corpului Diplomatic;
- Clerul;
- Mitropoliți;
- Episcopi;
- Guvernul;
  - Președintele Guvernului;
  - Foștii președinți ai Guvernului;
  - Membrii Guvernului în ordinea vechimii ca miniștri/în funcție de data intrării în cabinet;

ARANJAMENTUL IN SALA DE MUZICA A CASTELULUI PELEŞ

Concertul din Seara de 26 Ianuarie 1934, ora 21,30.

SCENE

FAMILIA REGALA

Gl.Ballif
Mr.Grouoff
D-na Mavrodi
Col.Panoff
D-ra Potrova
D-na Tatarescu
Mr.V.Valeri
G.Tatarescu
Münchhoff
I.P.S.S.Miron
D-na Robert
D-na Portiani
M. Prezan
Dl.Roberts
D-na Stoica
V.Stoica

Col.Drosse
G.Grigorcea
G-ral Tanasescu
D-na Procopiu
Mr.Nemoff
Dl Iliatevici
Mr.Hangiaff
Baron Stirbey
R.Franasovici
Major Dimitroff
D-na Franasovici
A.Mihăescu
G.Paraschivescu
Cpt.Gunoff
Dl.Iorga
D-na "

Corp.Diplomatic

Guvernul

Ataşaţii Militari

Curtea

Inalte Autorităţi

" Personalităţi

Fundaţii

Autorităţi Sinaia

Diferiţi Invitaţi

- Foștii consilieri ai Tronului;
- Ambasadorii Regelui acreditați în străinătate;
- Președintele Senatului;
- Președintele Adunării Deputaților;
- Vicepreședintele Senatului;
- Vicepreședintele Adunării Deputaților;
- Președintele Înaltei Curți de Casație;
- Președintele Curții de Conturi;
- Persoanele decorate cu Steaua României și Coroana României.

Ordinea de precădere folosită în prezent de Familia Regală a României

- Suverana și Consortul;
- Șefii de stat în funcțiune (monarhi sau președinți);
- Principesa Moștenitoare și Consortul;
- Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române;
- Președinții Corpurilor Legiuitoare;
- Prim-ministrul;
- Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție;
- Principesele și Consorții;
- Nepoți și nepoate ale Suveranei, și Consoartele și Consorții;
- Președinții Autorităților Constituționale;
- Mareșalul Curții Regale;
- Președintele Academiei Române;
- Mitropolitul Moldovei și Bucovinei și șefii celorlalte culte religioase (în ordinea numărului recunoscut de credincioși);
- Ambasadorii și șefii de misiune ai statelor străine (în ordinea protocolară);
- Membrii Cabinetului (mai întâi, miniștrii de stat, apoi miniștrii după vechimea lor);
- Membrii Consiliului de Coroană;
- Membrii Sfântului Sinod (în ordinea descrescătoare a rangului);

- Șeful și membrii Statului-Major General (în ordinea funcției și a gradelor);
- Decorații cu Ordinul Carol I (în ordinea gradelor);
- Membrii Consiliului Regal (în ordinea vechimii);
- Șeful Casei Majestății Sale;
- Membrii Academiei Române (în ordinea vârstei);
- Senatorii României (în ordinea vârstei);
- Deputații României (în ordinea vârstei);
- Judecătorii Înaltei Curți de Casație și Justiție (în ordinea vârstei);
- Judecătorii Curții Constituționale (în ordinea vârstei);
- Secretarii de stat și Consilierii de stat (în ordinea vechimii);
- Decorații cu Ordinul Mihai Viteazul cu însemne de război (în ordinea gradelor și a vârstei);
- Decorații cu Colanul Ordinului Steaua României, Coroana României și Ordinul Mihai Viteazul cu însemne de pace (în ordinea gradelor și a vârstei);
- Ambasadorii României șefi de misiune (în ordinea vechimii);
- Decorații cu celelalte ordine naționale ale României (în ordinea gradelor și a vârstei);
- Decorații cu *Nihil Sine Deo* (în ordinea vârstei);
- Decorații cu Crucea Casei Regale a României (în ordinea vârstei);
- Decorații cu celelalte ordine ale României, altele decât cele trei ordine naționale (în funcție de grade și de vârstă);
- Decorații cu Medalia Regele Mihai I pentru Loialitate (în ordinea vârstei);
- Șeful Onorific al Protocolului Casei MS Regelui;
- Primarul orașului;
- Prefecții (în ordinea vechimii);
- Președinții consiliilor județene (în ordinea vechimii);
- Președinții consiliilor locale și de sector (în ordinea vechimii);
- Consilierii județeni (în ordinea vârstei);
- Consilierii locali (în ordinea vârstei);
- Președinții Curților de Apel (în ordinea vechimii);
- Președinții și conducătorii corpurilor profesionale;
- Medaliații olimpici ai României (în ordinea vârstei);
- Conducătorii organismelor care se află sub Înalt Patronaj regal;
- Rectorii universităților de stat (în ordinea vechimii universității);
- Decanii facultăților din universitățile de stat (în ordinea vârstei);
- Rectorii universităților private (în ordinea vârstei);
- Decanii facultăților din universitățile private (în ordinea vârstei);
- Profesorii universitari (în ordinea vârstei);
- Doctorii în științe (în ordinea vârstei);
- Reprezentanții aleși ai altor organisme colective (în ordinea reprezentativității);
- Cetățenii și cetățenele (în ordinea vârstei).

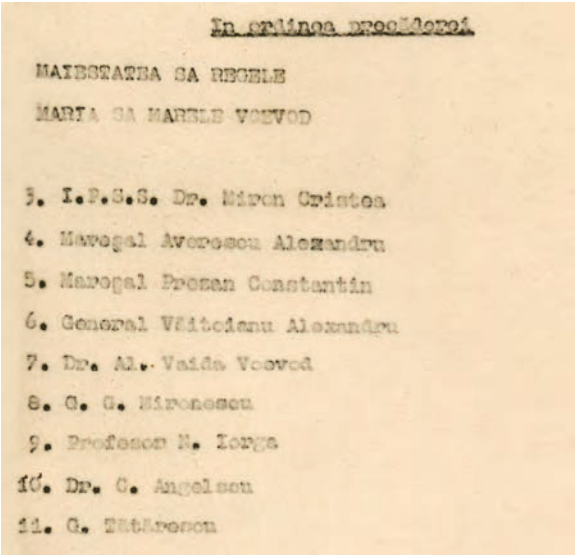
In ordinea precăderei

MAIESTATEA SA REGELE

MARTA SA MARELE VOEVOD

3. I.P.S.S. Dr. Miron Cristea
4. Mareșal Averescu Alexandru
5. Mareșal Prezan Constantin
6. General Văitoianu Alexandru
7. Dr. Al. Vaida Voevod
8. G. G. Mironescu
9. Profesor N. Iorga
10. Dr. G. Angelescu
11. G. Tătărescu

Această ordine de precădere este folosită de Familia Regală română atunci când organizează evenimentele proprii, într-una dintre reședințele regale sau într-o locație externă – practic, atunci când Majestatea Sa este gazdă. Întotdeauna se recomandă autorităților locale sau centrale care participă la evenimente să se consulte cu reprezentanții Secretariatului Regal înaintea unui eveniment, dacă au dubii referitoare la locul ocupat în cadrul unei ceremonii ori unui dineu, sau la ordinea luării cuvântului. Dacă Familia Regală română participă la un eveniment în calitate de oaspete, în România sau într-un alt stat, normele de etichetă regală se adaptează la prevederile legale aplicabile – fie Legea 215/2016 privind ceremoniile oficiale din România, fie o altă prevedere legală națională. Și de această dată, este esențială comunicarea între specialiștii de protocol pentru a se evita situații neplăcute sau incorecte din punct de vedere protocolar.

CURTEA VECHE

curteaveche.ro
ISBN 978-606-44-2087-9
9 786064 420879